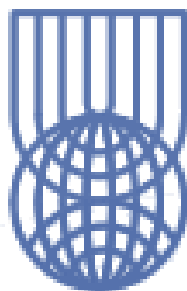

WORLD
UNION FOR
PROGRESSIVE
JUDAISM

ה'ג'נ"ד
ה'ע"ל
ל'ה'ד'ו'ת
מ'ת'ק'מ'ת

Torah from Around the World

Sjabbat 20 oktober 2012 / 4 chesjwan 5773

Sidra Noach, Beresjiet [Genesis] 6:9-11:32, Tanach blz. 13-22

Haftara (Jaar C): Tsefania 3:8-20, Tanach blz. 1207-1208

Commentaar door rabbijn Tirzah Ben-David,

[Shir Hatzafon Progressive Community](#), Copenhagen, Denmark

Vertaling: Paula Reisner

[Het Engelse origineel](#)

Op drift

Sidra Noach vertelt ons twee verhalen, die al meer dan tweeduizend jaar rondspoken in de Westerse verbeelding en nog steeds ijzingwekkend relevant zijn. De beelden zijn als iconen. Noach zeilt over de vloed met het hele genen-depot van de planeet op elkaar gepakt in het duistere ruim onder zijn voeten, terwijl het puin van de wereld in zijn kielwater ronddobbert. En, de gedwarsboomde bouwmeesters van de grote stad en de Toren van Bavel schreeuwen tevergeefs tegen een verblindende storm van betekenisloze woorden voordat ze in blinde paniek en wanhoop verstrooid worden, tot vluchtelingen gemaakt door Gods ongenoegen.

Het verhaal van de Vloed eindigt, ondanks zijn apocalyptische schaal, met een teken van hoop – de aarde zal worden hersteld en de mens zal, samen met de andere soorten, overleven. Het verhaal over de Toren van Bavel is, daarentegen, een studie over mislukking en vervreemding. Het verhaal zou inderdaad 'verklaren' waarom verschillende volkeren verschillende talen spreken, maar de strekking is naar mijn mening veel duisterder. De schrijver ervan neemt bitter afscheid van iedere hoop op een mensdom dat vereend is en elkaar onderling kan begrijpen; we zijn, zo gezegd, sindsdien met zijn allen in een gammele wagen op weg naar de verdoemenis. Maar wiens schuld is dat? We nemen tegenwoordig, terecht of niet, voor alles de schuld op ons, van de opwarming van de aarde (tsunami's) tot en met hardnekkige politieke en religieuze conflicten (kies uit wat je wilt, maar het conflict tussen Israëli's en Palestijnen staat hoog op de lijst). Maar de schrijvers van Beresjiet geven God de schuld.

Toegegeven: God is niet vriendelijk voor Zijn prille schepping. De meeste tijd lijkt zij te overleven ondanks Hem (hier is geen ruimte voor de gelijkheid van de seksen). Volgens de Darwinistische opvatting hoefden we alleen maar onze medeschepselen te slim af te zijn, in het paradijs hadden we geen schijn van kans om God te slim af te zijn. Gestraft omdat de mens te snugger was, bijna volledig weggevaagd in een maritieme Blitzkrieg, verstrooid over de aardbodem - het lot van de oermens is op een griezelige manier een voorafschaduwning van de meer recente geschiedenis van de Joden.

De schuld geven aan God is natuurlijk nog steeds een mogelijkheid. Maar hiermee komen we niet erg ver en het doet onze diepgevoelde overtuiging van de eigen verantwoordelijkheid en het moreel verplicht zijn, die zowel het profetische als het rabbijnse Jodendom ons getracht hebben bij te brengen, geweld aan. Het geven van de Tora bij berg Sinaï is door onze geleerden uiteindelijk gezien als het cruciale moment waarop de verantwoordelijkheid voor het besturen van de wereld volledig op onze schouders werd geplaatst. Maar dit is precies wat de God van Genesis vastbesloten was te voorkómen, toen Hij Adam en Chava bestrafte voor het verwerven van zelfkennis, en toen Hij de bouwers van Bavel wegvaagde, opdat hun prestaties de Zijne niet naar de kroon zouden steken. Wat was er veranderd? Ongeluk en soortgelijke beproevingen maken ons, mits ze ons niet doden, hard en volwassen. Tussen de Tuin van Eden en Sinaï werd ook God volwassen: een Verbond vereist partners, geen slachtoffers.

Dus waar trekken we tegenwoordig de grens tussen onze verantwoordelijkheid en die van God? Wat zijn de huidige voorwaarden van ons Verbond? Als alles wat op aarde gebeurt, hoe veraf ook, met elkaar verbonden is, met wat wij mensen doen, als elke mondvol die wij consumeren, elke kilometer die we rijden, iemand of iets berooft/exploiteert/vervuilt en alleen wij de technologie hebben, en de macht, om deze gang van zaken te veranderen, waar hebben we God dan voor nodig? Het ziet ernaar uit dat wij voor Hem heel weinig te doen over laten. Maar de illusie van complete autonomie is zowel een last als een verleiding. Wordt ons acute gevoel van verantwoordelijkheid gevoed door onze nederigheid of door onze arrogantie?

Hoe ziet de God van Beresjiet [Genesis] eruit in een tijd dat alles wordt beoordeeld en gemeten tot de zoveelste graad? Zou Hij onze stem krijgen? Of brengt Hij ons in verlegenheid? Dit zijn geen vragen die schertsenderwijs worden gesteld; er is een diepe, niet erkende kloof tussen de seculiere, humanistische waarden, die onze cultuur bezielen en die de meeste Joden met trots dienen, en de despotische, vijandige oude Godheid, die ons dreigend aankijkt vanuit de pagina's van onze geliefde Bijbelverhalen. We zijn inmiddels verder; onze visie op God is verder gevorderd, maar de tijdcapsule van onze jeugd bewaart nog steeds die beeltenis, en onze Schrift daagt ons nog steeds uit hiermee om te gaan.

Maar de aanwijzingen voor de seismische veranderingen die hebben plaatsgevonden zijn voorhanden; ze zijn nauwgezet geregistreerd, ingebed in zoiets ogenschijnlijk banaals als een genealogische tabel. Er loopt een breuklijn door hoofdstuk elf van het boek Beresjiet: aan de ene kant zijn er de universele, met mythen vol gestopte verhalen, die ons meenemen van de Schepping van de wereld tot de tragedie van Bavel. Aan de andere kant vernauwt Gods bekommernis zich plotseling tot een enkel brandpunt, een enkele mens; wat eerder werd geschapen moet een tijdje voor zichzelf zorgen. Avraham is Gods nieuwe project. En het experiment is nog steeds niet afgesloten.